

การทดสอบประสิทธิภาพของแมลงข้างปีกใสในการควบคุมแมลงหวี่ขาวไยเกลียว Efficiency Test of Green Lacewings for Controlling Whitefly

ประภัศสร เขยคำแหง รจนา ไวยเจริญ อัมพร วิโนทัย

กลุ่มกีฏและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

รายงานความก้าวหน้า

การศึกษาประสิทธิภาพการกินของตัวอ่อนแมลงข้างปีกใส 4 ชนิดคือ *Mallada basalis* *Chrysoperla carnea* *Chrysoperla rufiladis* และ *Plesiochrysa ramburi* ในการควบคุมแมลงหวี่ขาวไยเกลียว ดำเนินการทดลองในห้องปฏิบัติการกลุ่มงานวิจัยการปราบศัตรูพืชทางชีวภาพ พบว่าแมลงข้างปีกใส *M. basalis* *P. ramburi* *C. carnea* และ *C. rufiladis* ระยะตัวอ่อน วัย 1,2 และ 3 สามารถกินตัวอ่อนแมลงหวี่ขาวไยเกลียวได้เฉลี่ย *M. basalis* 50.15 ± 11.09 84.65 ± 22.57 207.15 ± 34.34 *P. ramburi* 41.10 ± 9.15 82.15 ± 20.04 209.8 ± 45.80 *C. carnea* 37.3 ± 8.24 89.75 ± 36.75 205.2 ± 50.99 และ *C. rufiladis* 25.75 ± 7.80 66.75 ± 14.96 184.7 ± 50.44 ตัวตามลำดับ รวมระยะตัวอ่อนของแมลงข้างปีกใสทั้ง 4 ชนิดสามารถกินตัวอ่อนแมลงหวี่ขาวไยเกลียวได้เฉลี่ย 341.95 ± 51.29 333.05 ± 48.18 332.25 ± 81.43 และ 280.4 ± 56.27 ตัวตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าแมลงข้างปีกใสทั้ง 4 ชนิดมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกันในการควบคุมแมลงหวี่ขาวไยเกลียว

คำนำ

แมลงหวี่ขาวไยเกลียว (Aleyrodidae : Homoptera) จัดเป็นแมลงศัตรูพืชที่ลงทำลายพืชเศรษฐกิจที่สำคัญหลายชนิด ค้นพบครั้งแรกในชื่อ *Aleyrodes tabasi* บนต้นยาสูบตั้งแต่ปี 1989 ที่ประเทศกรีซ มีพืชอาหารมากกว่า 500 ชนิดจาก 63 วงศ์ด้วยกัน (Ronald and Kessing, 1992) ในประเทศไทยจะพบการระบาดของแมลงหวี่ขาว เกือบตลอดทั้งปีและในปัจจุบันพบว่ามี การระบาดเพิ่มขึ้นในพืชใหม่หลายชนิด เช่น ในพืชทดแทนพลังงาน ได้แก่ มันสำปะหลัง ไนไม้ดอก เช่น กุหลาบ เป็นต้น การป้องกันกำจัดโดยใช้สารฆ่าแมลงจะกำจัดได้เฉพาะตัวเต็มวัย ในขณะที่ตัวอ่อน ยังสามารถมีชีวิตรอด รวมทั้งในปัจจุบันผลิตผลทางการเกษตร ทั้งที่ใช้บริโภคภายในประเทศ และส่งออกไปขายต่างประเทศ มักประสบปัญหาพิษตกค้างของสารฆ่าแมลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารกำจัดศัตรูพืชเป็นปัญหาหลัก ดังนั้นวิธีการทางการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี เช่นการใช้ศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงห้ำ-แมลงเบียน และจุลินทรีย์ เพื่อนำมาควบคุมศัตรูพืชเหล่านี้ ก็จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขการ

รหัสการทดลอง 03-04-54-01-01-03-54

ระบาด และลดปริมาณการใช้สารฆ่าแมลงลงได้บ้าง รวมทั้งช่วยลดมลภาวะและพิษตกค้างในผลิตผลเกษตร ทำให้ผลิตผลเกษตรมีคุณภาพได้มาตรฐาน และปลอดภัยมากขึ้น นอกจากนี้พบว่า การใช้สารฆ่าแมลงเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากในพืชที่มีมูลค่าต่ำ นอกจากจะเพิ่มต้นทุนการผลิตแล้ว ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แมลงช่วงปีกใส (Neuroptera: Chrysopide) จัดเป็นแมลงศัตรูธรรมชาติที่สำคัญชนิดหนึ่ง แมลงชนิดนี้ดำรงชีวิตเป็นตัวห้ำในช่วงที่เป็นตัวอ่อน สามารถทำลายศัตรูพืชได้หลายชนิดเช่น แมลงหริ่งขาว เพลี้ยอ่อน ไร เพลี้ยไฟ เพลี้ยหอย ไข่ของแมลงศัตรูพืชต่างๆ และหนอนผีเสื้อขนาดเล็ก ในไต้หวันมีการใช้แมลงช่วงปีกใส *Mallada basalis* ในการควบคุมศัตรูพืชในพืชหลายชนิด เช่น ใช้ควบคุมไร *Tetranychus kanzawai* Kishida (Acarina: Tetranychidae) และ *Tetranychus urticae* Koch (Acarina:Tetranychidae) บนต้นสตรอเบอรี่พบว่าสามารถทำลาย *T. kanzawai* ได้ถึง 60-90% และ *T. urticae* wfh 50-90% (Change and Huang, 1995)

ในประเทศไทยมีการใช้แมลงช่วงปีกใสในการควบคุมศัตรูพืชน้อยมาก พิมลพร (2545) รายงานว่าแมลงช่วงปีกใส เป็นแมลงห้ำทั่วไปกินอาหารได้หลายชนิดเหยื่อที่ชอบมากที่สุดคือเพลี้ยอ่อน แมลงช่วง 1 ตัวสามารถกินเพลี้ยอ่อนได้ 100-600 ตัวแมลงช่วงปีกใสมีประโยชน์มากในการนำไปปล่อยในโรงเรือนที่ปลูกพืชและได้นำไปปล่อยควบคุมศัตรูพืชแล้วเช่น ควบคุมเพลี้ยอ่อนบนกุหลาบ และในถั่วลิ้นเต่าสามารถลดการระบาดของด้วง ดังนั้นเพื่อการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี หรือภายใต้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ดังนั้นในการศึกษาการใช้ประโยชน์จาก แมลงศัตรูธรรมชาติ เช่น แมลงช่วงปีกใส เพื่อนำมาทดสอบประสิทธิภาพในการควบคุมแมลงหริ่งขาวไยเกลียว จึงมีความสำคัญจะต้องศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อให้มีศักยภาพในการนำมาใช้ทดแทนสารฆ่าแมลงได้ และเพื่อการควบคุมแมลงหริ่งขาวไยเกลียว โดยชีววิธี

วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

วางแผนการทดลองแบบ RCB 10 ซ้ำๆละ 10 ตัวอ่อนแมลงช่วงปีกใส

1. แมลงช่วงปีกใส 4 ชนิด

Mallada basalis

Chrysoperla carnea

Chrysoperla rufiladis

Plesiochrysa ramburi

2. ตัวอ่อนแมลงหริ่งขาวไยเกลียว

วิธีการ

1. เลี้ยงขยายแมลงข้างปีกใส 4 ชนิด โดยเลี้ยงขยายในเหยื่ออาหาร 2 ชนิด คือ ไข่ฝี่เสื่อ ข้าวสาร และเพี้ยแป้ง

2. เลี้ยงแมลงหัวข้าวบนพีชให้มีปริมาณมาก ทั้งปริมาณไข่ และตัวอ่อน

3. นำตัวอ่อนแมลงข้างปีกใสทั้ง 4 ชนิด ในวัยที่ 1 มาดำเนินการทดลองทดลองประสิทธิภาพในการกินตัวอ่อนแมลงหัวข้าวไยเกลียว โดยใช้ตัวอ่อนแมลงข้างปีกใส 100 ตัวในแต่ละชนิดของแมลงข้างปีกใสใส่ในกล่อง กล่องละ 1 ตัว ให้ตัวอ่อนแมลงหัวข้าวไยเกลียว ในปริมาณที่เพียงพอในแต่ละวัน จดบันทึก และเก็บข้อมูลปริมาณการกินทุกวัน จนกระทั่งเข้าดักแด้

เวลาและสถานที่ ตุลาคม 2553 สิ้นสุด กันยายน 2556

ห้องปฏิบัติการ กลุ่มงานวิจัยการปราบศัตรูพืชทางชีวภาพ

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

การทดสอบประสิทธิภาพของแมลงข้างปีกใสในการควบคุมแมลงหัวข้าวไยเกลียว ดำเนินการทดลองในห้องปฏิบัติการกลุ่มงานวิจัยการปราบศัตรูพืชทางชีวภาพ ในปี 2554 ได้ดำเนินการสำรวจและเก็บรวบรวมแมลงหัวข้าวไยเกลียว จำนวน 6 ครั้ง ใน จังหวัดชลบุรี ระยอง สุพรรณบุรี ชัยนาท และ จังหวัดนครราชสีมา พบการระบาดของแมลงหัวข้าวไยเกลียวใน มันสำปะหลัง มะละกอ พริก ถั่ว และพวงวัชพืชต่างๆ เป็นต้น พบแมลงศัตรูธรรมชาติ คือ แตนเบียน ดั่งเต่า และแมลงข้างปีกใส นำแมลงข้างปีกใสมาเลี้ยงเพื่อตรวจดูชนิดพบว่าเป็นชนิด *Plesiochrysa ramburi* และ *Mallada basalis* ในปี 2555 นำแมลงหัวข้าวไยเกลียวมาเพาะเลี้ยงบนต้นมันสำปะหลัง และต้นชบา เพื่อใช้ ตัวอ่อนของแมลงหัวข้าวไยเกลียว มาเป็นเหยื่ออาหารของแมลงข้างปีกใส โดยใช้ตัวอ่อนแมลงข้างปีกใส 4 ชนิด คือ *M. basalis* *P. ramburi* *C. carnea* และ *C. rufiladis* นำตัวอ่อนระยะ วัย 1 จำนวน 100 ตัวต่อชนิดของแมลงข้างปีกใส ให้แมลงหัวข้าวไยเกลียวในระยะตัวอ่อนเป็นอาหาร บันทึกข้อมูลประสิทธิภาพการกินตลอดช่วงเวลาที่เป็นระยะตัวอ่อนวัย 1 วัย 2 และวัย 3 พบว่า สามารถกินตัวอ่อนแมลงหัวข้าวไยเกลียวได้ 50.15 ± 11.09 84.65 ± 22.57 207.15 ± 34.34 41.10 ± 9.15 82.15 ± 20.04 209.8 ± 45.80 37.3 ± 8.24 89.75 ± 36.75 205.2 ± 50.99 และ 25.75 ± 7.80 66.75 ± 25.75 66.75 ± 7.80 66.75 ± 7.80 ตัวตามลำดับ ตลอดระยะตัวอ่อนทำลายแมลงหัวข้าวไยเกลียวได้ 341.95 ± 51.29 333.05 ± 48.18 332.25 ± 81.43 และ 280.4 ± 56.27 ตัวตามลำดับ

สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

การศึกษาประสิทธิภาพการกินของตัวอ่อนแมลงข้างปีกใส 4 ชนิดคือ *Mallada basalis* *Chrysoperla carnea* *Chrysoperla rufiladis* และ *Plesiochrysa ramburi* ในการควบคุมแมลงหริ่งขาวใยเกลียว ดำเนินการทดลองในห้องปฏิบัติการกลุ่มงานวิจัยการปราบศัตรูพืชทางชีวภาพ พบว่าแมลงข้างปีกใส *M. basalis* *P. ramburi* *C. carnea* และ *C. rufiladis* ระยะเวลาตัวอ่อนวัย 1,2 และ 3 สามารถกินตัวอ่อนแมลงหริ่งขาวใยเกลียวได้เฉลี่ย *M. basalis* 50.15 ± 11.09 84.65 ± 22.57 207.15 ± 34.34 *P. ramburi* 41.10 ± 9.15 82.15 ± 20.04 209.8 ± 45.80 *C. carnea* 37.3 ± 8.24 89.75 ± 36.75 205.2 ± 50.99 และ *C. rufiladis* 25.75 ± 7.80 66.75 ± 14.96 184.7 ± 50.44 ตัวตามลำดับ รวมระยะเวลาตัวอ่อนของแมลงข้างปีกใสทั้ง 4 ชนิดสามารถกินตัวอ่อนแมลงหริ่งขาวใยเกลียวได้เฉลี่ย 341.95 ± 51.29 333.05 ± 48.18 332.25 ± 81.43 และ 280.4 ± 56.27 ตัวตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าแมลงข้างปีกใสทั้ง 4 ชนิดมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกันในการควบคุมแมลงหริ่งขาวใยเกลียว ดังนั้นการเลือกชนิดแมลงข้างปีกใสไปใช้ก็จะคำนึงถึงศักยภาพในการผลิต เป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- พิมลพร นันทะ. 2545. แมลงข้างปีกใส. ใน : ศัตรูธรรมชาติหัวใจของ IPM. กองกัญและสัตววิทยา กรมวิชาการเกษตร หน้า 14-17
- Chang,C.P. and S.C. Huang. 1995 Evaluation of the effectiveness of releasing green Lacewing, *Mallada basalis* (Walker) for the control of Tetranychid mites on strawberry. Plant Protection Bulletin (Taipei). 37(1): 41-58.
- Ronald,F.L.m.and J.L.M. Kessing.(1992) *Bemisia tabaci* (Gennadius): Sweetpotato Whitefly.November 22, 2002 from the World Wide